

Täysistunto

Torstai 5.9.2024 klo 16.01—20.28

15. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2023 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

Kertomus K 18/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohdientien jälkeen. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.41 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Pääsemme varmasti aika pian tämän äskeisen tärkeän asian jatkokeskusteluun. Mutta koska nyt oli varattu tämä tunti ja meillä on tässä ehkä ihan vain muutama puheenvuoro tähän tarkastuskertomukseen liittyen, niin haluan tässä nyt todeta tiettyjä asioita.

Kun me täällä eduskunnassa päätämme talousarviosta tai julkisen talouden suunnitelmasta, kuten tässä ihan lähiviikkoina taas alamme budjetin käsittelyn, niin käytämme siihen ihan valtavasti aikaa. Se on perusteltua. Se on sitä osittaista päätyötä, mitä varten me täällä olemme. Mutta toinen puoli talousarviota ja taloussuunnitelmia on aina tilinpäätös ja toimintakertomus ja sen arvioiminen, miten toteutuivat ne täällä yhdessä laaditut, usein äänestetyt suunnitelmat, ja siihen käytämme täällä kansanedustajina tavattoman vähän aikaa.

Aikanaan ollessani kunnallishallinnossa luottamustehtävissä ja virkatehtävissä panostin itse aika paljon tähän arviointiin, tarkastuksiin, valvontaan ja tähän tilinpäätösanalyysiin. Nyt usein mekin täällä olemme huolissamme, ja aiheesta, esimerkiksi valtion talouden kehityksestä, mutta kun vuosi on ohi, niin sellaiseen oikein kunnolliseen analyysin läpikäymiseen — mitkä seikat aiheuttivat mitäkin menojen ylimääräistä kasvua, tai missä talousarvio ei toteutunut, ja miten nämä asiat kaiken kaikkiaan tapahtuivat — emme todellakaan täällä käytä aikaa, ja emme juuri uhraa aikaa tällaisille analyysille. Tämä on minun mielestäni huolestuttava tilanne. Toki ymmärrän, että on paljon mielenkiintoisempaa käsitellä talousarviota ja luvata uusia asioita taikka perustella tulevia tapahtumia kuin sitten katsoa niin sanotusti taaksepäin, mutta kun nämä ovat kuitenkin saman asian eri puolia.

Nyt tässä on meillä käsittelyssä Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2023 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta. Eli nyt siis käsittelemme tätä tarkastusta, emme itse sitä vuosikertomusta, vaan siitä tehtyä tarkastusta. Tämä muodostuu neljästä osasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2024 vp

Ensimmäinen on varsinainen tilintarkastuskertomus, ja siinä yhteydessä mainitaan 13 sellaista keskeisten säädösten vastaista menettelyä, joihin sitten täällä myöhemmin vielä palataan, ja itsekin siitä hetken kuluttua sanon.

Täällä tuodaan esille mielenkiintoinen seikka, johon kiinnitin huomiota tarkastusvaliokunnassa ja olen tainnut myös täällä täysistuntokeskustelussa sen ottaa esille. Se on tämän asiakirjan sivulla 11. Suora sitaatti: ”Kiinnitämme huomiota talousarvion toteutumalaskelman osaston 12 sekalaisiin tuloihin, joka muodostuu pääosin poikkeuksellisen suuresta 10 miljardin euron peruutetun siirtomäärärahan tuloutuksesta talousarvion momentilta 28.91.80 (Lainat ja takaukset sähkön johdannaismarkkinoilla toimiville yhtiöille, siirtomääräraha vuoden 2022 talousarviossa).” Kun näen täällä täysistuntosalissa edustaja Mikosen, niin olimme yhtä aikaa valtioneuvoston jäsenenä, kun silloin syksyllä vuonna 22 sähkökriisin alkaessa äkkiä päätettiin tämän 10 miljardin määrärahan ottamisesta talousarvioon, ja sitä ei koskaan kuitenkaan tarvittu eikä käytetty. Ja nyt tässä kerrotaan, että vuoden 23 tilinpäätöksessä, kun se tuloutetaan takaisin sieltä ikään kuin siirtomäärarahana, niin sitten se näkyy tulona valtiolle. Jokainen voi ymmärtää, että jos 87 miljardin budjetissa on yhtäkkiä ylimääräinen tulo 10 miljardia, joka perustuu siihen, että tiettyä asiaa ei tehtykään, ja sitten se palautetaan, niin se saattaa sotkea sen näkymän siitä, mitä kyseisenä vuonna tapahtui. Tähän kiinnitin huomiota.

Edelleen olen havainnut, että kun puhutaan esimerkiksi aivan tälläkin hetkellä ja taas lähiaikoina nettolainanotosta ja kuinka paljon minäkin vuonna mikäkin hallitus on ottanut, niin tämä vuosi 22 on näiltä osin pikkuisen epäselvä, eli oliko se 6 miljardia vai 11 miljardia. Talousarviossa sille vuodelle oli varattu 7 miljardia, mutta toteutuma oli jossain määrin muuta. No, joka tapauksessa täällä on sitten johtopäätös, että valtion tilinpäätös on voimassa olevien säännösten mukainen.

Kakkoskohdassa sitten käydään läpi talousarviota koskevien keskeisten säännösten noudattaminen, ja siinä on nämä 13 tärkeää havaintoa lueteltu. Ja siinä kyllä todetaan minun mielestäni todella mielenkiintoisella tavalla esimerkiksi seuraavasti. — Hetkinen, joudun tuosta... — Joo, tuosta otan ihan lyhyen suoran sitaatin. Se alkaa näin: ”Laillisuushuomautusten määrä oli vuonna 2023 yhteensä 19, koska neljälle kirjanpitoyksikölle annettiin useampi yksilöity laillisuushuomautus. Vuonna 2022 laillisuushuomautusten yhteismäärä oli 10 ja vuonna 2021 yhteismäärä oli 13. Laillisuushuomautusten määrällä mitattuna kasvu aikaisempiin vuosiin verrattuna on ollut merkittävä.” Tämä on minusta tärkeä havainto. Nämä ovat yleensä kuitenkin aika merkittäviä asioita, mutta täällä korostetaan, että varsinaisesti mistään väärinkäytöksistä ei ole kysymys, mutta sääntöjä ei ole noudatettu niin kuin pitäisi.

Aika tuossa on kulkenut, enkä aio ylittää tätä suositeltua seitsemää minuuttia, joten ihan nämä kaksi jäljellä olevaa kohtaa hyvin lyhyesti.

Kolmas kokonaisuus on tuloksellisuustiedot. Se oli yksi niistä asioista, jotka kiinnittivät huomiota tänne eduskuntaan tullessani viisi vuotta sitten. Talousarviossa on paljon tuottavuustavoitteita ja vaikuttavuustavoitteita, mutta se, miten niistä raportoidaan, ei ole mitenkään loogista eikä kattavaa, ja tähän myös sitten Valtiontalouden tarkastusvirasto kiinnittää huomiota.

Viimeisenä täällä on sitten luku Julkisen talouden käsittely hallituksen vuosikertomuksessa. Siinä viitataan siihen, että varsinaisen talousarviotalouden, rahastojen ja liikelaitosten kokonaisuudesta on vaikea saada käsitystä ja sitä pitäisi parantaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 80/2024 vp

Tässä lyhyt tiivistelmä. Tarkoitus ei ollut pitää mitään esittelypuheenvuoroa, koska tämä on meille tiedoksi, mutta pidän tätä itse asiakirjaa erittäin tärkeänä. Ja kuten sanoin, toivon, että useammin käsittelemme täällä tilinpäätöksen toimintakertomuksen asioita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu, edustaja Mikkonen, Krista. Olkaa hyvä.

18.49 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Itsekin ajattelen, että tätä keskustelua ei ehkä tässä kohdin kannata hirveästi pitkittää. Meillä varmasti jatkuu tuo tärkeä eutanasiaan liittyvä kansalaisaloitekeskustelu tämän jälkeen.

Mutta ehkä kuitenkin, koska mielestäni edustaja Lindén nosti erittäin tärkeitä näkökulmia myös siitä, että meidän pitäisi pystyä myös tarkastelemaan sitä, mitä me olemme tehneet, ja tavallaan ottaa aina myös opiksi tietyllä tavalla siitä, jos siellä on joitakin sellaisia virheitä, ajattelen, että on ehkä sitten noloa, jos kukaan ei kommentoi yhtään mitään tuon hyvän puheenvuoron jälkeen, ja siinä mielessä kiitos edustaja Lindénille tästä puheenvuorosta. Ja toki meillä on tässä talossa tarkastusvaliokunta, joka omalta osaltaan tekee sitä työtä ja tarkastelee sitä, että lainsäädäntö ja päätökset, mitä on tehty, myös sitten viedään loppuun asti ja toteutetaan niin kuin eduskunnan tahto on ollut.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.